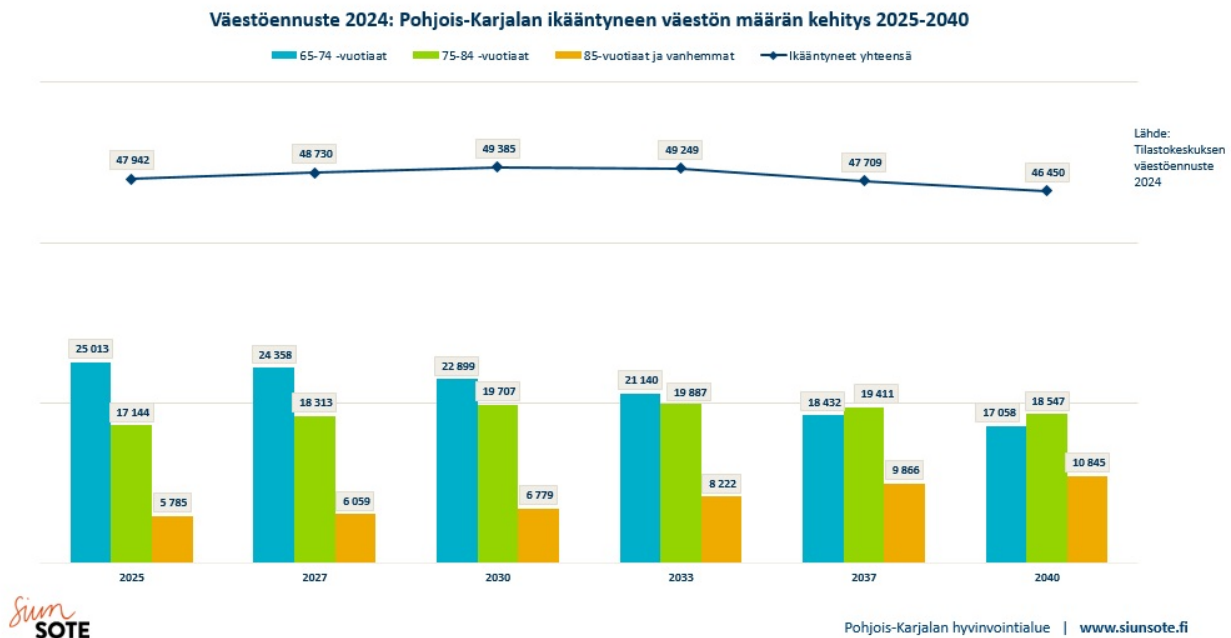

Vastaus aloitteeseen ikääntyneiden palvelujen oikea-aikaisuuden parantamiseksi

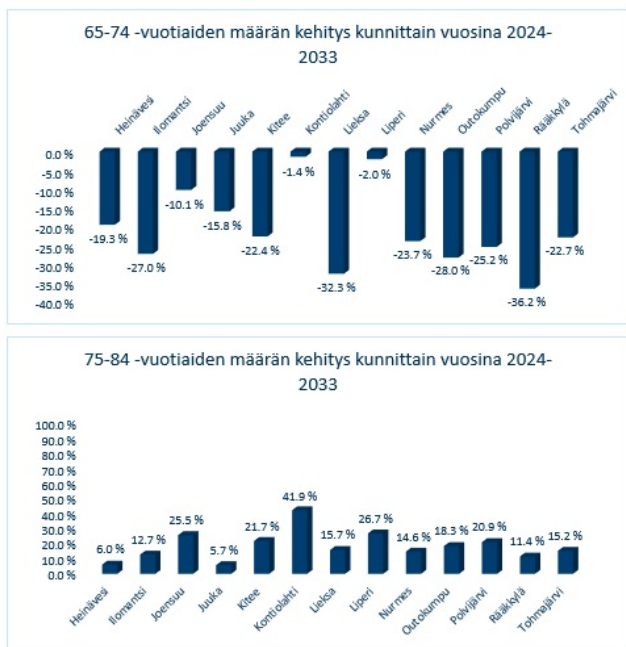
Aluevaltuutetut ovat jättäneet aloitteen että, osana vuoden 2026 talousarviovalmistelua selvitetään ikääntyneiden palveluiden odottamisesta vuodeosastoille aiheutuvat kokonaiskustannukset verrattuna heille tarpeenmukaisen palvelun järjestämisen (asumispalvelut tai kotihoito) aiheuttamiin kustannuksiin (kokonaiskustannukset/tuotantokustannus). Sekä siitä, että laaditaan toimintasuunnitelma ikääntyneiden palveluiden oikea-aikaisuuden parantamiseksi toimialueiden yhteistyönä ja osana Kotoa kotiin-projektia.

Pohjois-Karjalassa ikääntyvien määrä kasvaa liki 2030 luvun puolivälin saakka.

Kuvio 1. Väestön ikääntyminen Pohjois-Karjalassa 2025–2024

Kunnittain tarkasteltuna nuorempien ikäryhmien määrä vähenee kaikissa kunnissa ja iäkkäämpien ikäryhmien määrä kasvaa. Kasvua on eniten Joensuussa, Kontiolahdella ja Liperissä.

Kunnittainen väestöennuste 2024-2033

Kuvio 2. Väestön ikääntyminen kunnittain Pohjois-Karjalassa 2024–2033

lääkäiden palveluja ja niiden arviointia määrittää sosiaalihuoltolaki (1301/2014) sekä laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista (980/2012). Akuuttihoitoa määrittää terveydenhuoltolaki (1326/2010), ja palvelujen järjestämistä laki hyvinvointialueesta (611/2021). Iäkkäiden palvelut ovat pääosin sosiaalipalvelua ja siten sosiaalihuollon lainsäädännön alaista toimintaa, ja akuuttihoito on terveydenhuollon järjestämään terveydenhuollon lainsäädännön alaista toimintaa.

31.8.2025 perusteella palvelutarpeen arvio oli pystytty aloittamaan 7 arkipäivän kuluessa 73 %: sesti ja asumispalvelut on pystytty järjestämään 59 %:lle kolmen kuukauden lakisääteisessä määrääjassa. Kotihoitopalvelut on pystytty toteuttamaan 42 %:lle 7 päivän kuluessa (tämä tavoite on Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen strateginen päätös). Sosiaalihuoltolain mukaan kotihoitopalvelut tulee tuottaa kolmen kuukauden kuluessa.

Kuntoutumissairaaloissa eri palveluihin odottajia on ollut sekä kotihoitoon että asumispalveluihin. 31.8.2025 asumispalveluihin odotti hyvinvointialueella 254 henkilöä. Yli lakisääteisen ajan odottaneita oli 105 henkilöä. Näistä odottajista odotti ympärivuorokautiseen palveluasumiseen 91 henkilöä ja yhteisölliseen asuiseen 163 henkilöä. Kotihoitoon odotti 8 henkilöä. Kaikkien kotihoitoa odottaneiden asiakkaiden palvelut pystytään järjestämään lakisääteisissä kolmen kuukauden aikana.

Aloitteessa edellytettyä kustannusten laskentaa varten kerättiin tiedot palveluja odottavista helmi-, maalisi- ja huhtikuulta 2025 kuntoutumissairaaloista. Laskentaa varten pyydettiin listaus kuntoutumissairaaloista. Listoilla oli 77 asiakasta syykoodeilla asianmukaiseen hoitopaikkaan pääsyä odottava henkilö tai terveystalvulujen puute kotona. Varsinaiseen laskentaan jäi 29 asiakasta, joista 23 henkilöä odotti asumispalveluja ja 6 henkilöä

kotihoitoa. Osa asiakkaista oli listalla useamman kerran (syykoodi oli vaihtunut) ja hoitojakso oli edelleen olemassa. Yhden asiakkaan kohdalla ei ollut tehty sosiaalihuoltoon yhteydenottoa, joten mitään laskettavaa ei siltä osin syntynyt. Ja joidenkin asiakkaiden osalta oli hakemus peruttu tai asiakas oli menehtynyt. Näissä viime mainituissa tilanteissa sosiaalihuollosta ei ollut vielä ehditty ottaa yhteyttä asiakkaisiin. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen nykyinen asiakas- ja potilastietojärjestelmä Mediatri ei mahdollista sosiaalihuollon asiakkaan oikeaa palveluprosessia, joten tiedot on laskettu ja tarkastettu käsin rivi riviltä henkilö henkilöltä, tästä syystä valikoitui laskenta-ajankohta oikeiden tietojen saamiseksi. Lisäksi laskenta on tehty siitä ajankohdasta, joka on merkattu yhteydenotoksi sosiaalipalveluihin, vaikka ei ole tiedossa tarkkaa tietoa siitä, onko potilas ollut yhteydenoton hetkellä kotiutuskuntoinen. Tarkastelujaksolla odottajia oli Siilaisen akuuttikuntoutumisosastolla, kirurgisella kuntoutumisosastolla, neurologisella kuntoutumisosastolla, palliatiivisella osastolla sekä geriatriisella arviointi- ja kuntoutusosastolla. Kuntoutumissairaaloissa odottajia oli Nurmeksessa, Ilomantsissa, Lieksassa, Liperissä ja Kontiolahdella.

Tarkasteluajanjaksolla odotuspäiviä kotihoitoon ja asumispalveluun muodostus 1249 päivää. Eniten näitä päiviä muodostui asumispalveluun odottamisesta. Kustannukset on laskettu jokaiselle odottajalle erikseen. Tarkastelujaksolla oikean palvelun odottamisesta muodostui 364 082,11 € ylimääräistä kustannusta (helmi-, maaliskuu, huhtikuu). Koko vuodelle laskettuna ylimääräistä kustannusta muodostuu tämän laskennan mukaan 1 456 328,45 €. Laskelmassa eivät ole mukana sosiaalihuollon ammattihenkilöt, jotka ovat etulinjan toimijoita palvelutarpeita arvioitaessa ja tehtäessä sosiaalihuollon asiakkuuspäätöksiä. Palvelun tarpeen arviointi ja asiakkuuspäätökset on tehtävä ennen asiakkaan sijoittumista. Kotihoidon mahdolliset henkilöstölisäykset eivät ole laskennassa mukana.

Erikoissairaanhoidosta odotetaan jatkohoitoon kuntoutumissairaaloihin, joten näitä odottajia ei ole tässä laskennassa huomioitu. Kun hoitoketjukokonaisuus (erikoissairaanhoito-perusterveydenhuolto-sosiaalipalvelut) saadaan toimimaan, sujuvoittaa se koko potilaan hoitoa hoidon eri vaiheissa. Kuten aloitteessa todetaan, on integraatio eri toimialueiden ja palvelujen välillä oleellista.

Sote-keskusten yhteydessä toimivissa kuntoutumissairaaloissa ja Siilaisen kuntoutumissairaalassa on tällä hetkellä vuodepaikkoja 294 kpl. Erikoissairaanhoidossa vuodepaikkoja on 249 kpl. Säästöjen toteutuminen edellyttää henkilöstön ja tilojen vähentämistä potilaiden vähenemisen suhteessa kuntoutussairaaloista ja erikoissairaanhoidosta. Lisäksi samalla pitää tehdä satsausta ikääntyneiden palveluihin: asiakas- ja sosiaaliohjaukseen, kotihoitoon sekä asumispalveluihin. Järjestelyissä tulee huomioida väestön ikääntymisen aiheuttama lisäpalvelujen tarve sekä edistää toimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta.

Jatkossa on huomioitava ja kehitettävä palveluprosessia sekä palvelupolkua sujuvammaksi. Tämä laskenta osoitti, että

Osa asiakkaista oli ollut jo pidempään sairaalassa ja terveydenhuollon listauksissa näkyy että, asiakas odottaa asianmukaista hoitopaikkaa, mutta terveydenhuolto ei ole ilmoittanut asiakkaasta sosiaalihuoltoon, joten asiakkaan asiaan ei päästy puuttumaan sosiaalihuollon puolelta.

10 asiakkaalta (1/3 laskennassa olevilta) puuttui sosiaalihuollon viranhaltijan laatima palvelutarpeen arviointi (PTA), joten virallista arviointia asiakkaalle ei ollut tehty. Tästä huolimatta oli järjestetty sosiaalipalveluna annettavaa kotihoitoa tai asumispalvelua.

Lähes kaikilta asiakkailta, joilta puuttui sosiaalihuollon viranhaltijan tekemä palvelutarpeen arviointi (PTA), oli terveydenhuollon henkilöstö (sairaalan työntekijän) laatinut kartoitustekstin sosiaalihuollon rekisterin puolelle.

Tapahtumatilastoinnit olivat useissa kohden epäselviä, koska kirjaamisjärjestelmä ei tue lakisääteistä kirjaamista eikä lakisääteistä palveluprosessia osata vielä riittävästi.

Kotiutustiimi on hoitanut laskenta -ajalla yli 130 asiakasta, jotka eivät ole tässä laskennassa mukana. Jostain syystä nämä asiakkaat eivät ole nousseet terveydenhuollon antamaan asiakaslistaukseen hakemillaan syykoodeilla.

Palvelujen oikea-aikaisuuden ja sujuvien palveluketjujen parantamiseksi on tehty seuraavia toimenpiteitä:

Lääkäripalvelut on järjestetty asumispalveluihin vastuulääkäritoiminnan kautta. Tämä on osaltaan vaikuttanut palvelujen käyttöön. Kotihoidon lääkäripalveluissa on vaihtelevuutta eri yksiköiden ja alueiden välillä. Kotihoidon lääkäripalvelujen järjestämistä tulee kehittää yhteistyössä. Kotihoidon lääkäripalvelujen yhteiskehittäminen on aloitettu kesällä 2025.

Joensuuhun on valmistumassa vuoden 2027 alussa kaksi 60-paikkaista asumisyksikköä. Osa valmistuvista paikoista korvaa ikääntyneiden asumispalvelujen huonokuntoisia kiinteistöä, ja osa paikoista on lisäpaikkoja. Väestön ikääntyminen lisää palvelujen tarvetta. Yksiköiden valmistuttua on oletettavaa, että jonottavien määrä saadaan kohtuullistettua. Samassa yhteydessä lähdetään vähentämään vuodepaikkoja sekä erikoissairaanhoidosta että kuntoutumissairaaloista ja kohdennetaan vapautuvia resursseja ikääntyneiden palveluihin.

Ikääntyneiden palveluista on tehty asumisen toimenpidesuunnitelma vuoteen 2038 saakka, joka liitetään osaksi hyvinvointialueen tilahallintosuunnitelmaa. Suunnitelmassa on huomioitu väestön kehittyminen ja palvelujen tarve kunnittain. Suunnitelmassa on tarkasteltu myös olemassa olevaan palvelurakennetta. Ikääntyneiden palvelujen asumista on tarkasteltu ja määritelty jo hyvinvointialueen hyväksytyssä palvelustrategiassa 2024–2038.

Kotoa kotiin projekti toimikausi on 31.12.2026 saakka. Osana projektia tullaan tekemään suunnitelma ja arvio palveluketjujen sujuvoittamisesta ja palvelujen oikea-aikaisuuden parantamisesta ongelman ratkaisemiseksi.

Selvitys osoitti, että palvelujen oikea-aikaisella palvelujen kohdentamisella iäkkäiden palveluissa, saadaan aikaan taloudellista säästöä (1 456 328,45 €) sekä asiakkaan näkökulmasta inhimillisempää ja tarkoituksenmukaisempaa palvelua. Saatu säästö auttaa kertaluontoisesti mikäli ei tehdä muita toimenpiteitä muun muassa tässä selvityksessä edellä lueteltuja toimenpiteitä.

Joensuu 30.9. 2025

Hannele Komu

vt. toimialajohtaja

Ikääntyneiden palvelut

ja perhe- ja sosiaalipalvelut

Susanna Wilen

toimialajohtaja

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Lisätietoja

Alho J., Kauppi E., Lassila J., Valkonen T. 2025. Suomen väestön ja kansatalous uuden edessä. Stokastiset väestöennusteet ja talouden epävarma tulevaisuus. [32687369 Sitran väestöennuste g.pdf](#), 14.7.2025

Laki hyvinvointialueesta 611/2021 [Laki hyvinvointialueesta | 611/2021 | Suomen säädöskokoelma | Finlex](#), 14.7.2025

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2012 (vanhuspalvelulaki) [Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista | 980/2012 | Lainsäädäntö | Finlex](#), 14.7.2025

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluevaltuuston päätös 9.10.2024 §59, [Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia vuosille 2024–2038](#), 14.7.2025

Sosiaalihuoltolaki [Sosiaalihuoltolaki | 1301/2014 | Suomen säädöskokoelma | Finlex](#), 14.7.2025

Terveydenhuoltolaki [Terveydenhuoltolaki | 1326/2010 | Lainsäädäntö | Finlex](#), 14.7.2025

Tilastokeskus www.stat.fi 14.7.2025